

СТАТИСТИКА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

*Синяков Андрій Віталійович,
аспірант,
старший викладач кафедри економіки
та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Національна академія статистики,
обліку та аудиту*

Ринкові відносини у галузі освіти в Україні виникли з початком ринкових реформ в економіці. Це міжнародний досвід набутий країнами Європи на кілька років раніше, чим Україною. Заміна індустріальної економіки ресурсного типу змінюється на інноваційну, наслідком чого процеси освітньої та наукової інтеграції, що ведуть до формування єдності підходів до кваліфікаційних вимог сучасного професіонала, забезпечують рухливість трудових ресурсів. В той же час зросла роль бізнесу в системі освіти, її економічна і соціальна відповідальність за підготовку високо кваліфікованих трудових ресурсів.

Освітня європейська інтеграція України відбулася фактично на 6 років пізніше чим у Польщі, що в свою чергу негативно вплинуло на адаптацію до новітніх освітніх і наукових вимог, сфери вищої освіти України.

Віддаленість інтеграції України до Євросоюзу на початку XXI століття відчутно вплинула і на фінансову підтримку євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, а саме доступність фінансування засобами із фондів ЄС.

Недержавні заклади вищої освіти насамперед, сприяли утворенню конкурентного середовища, що стало поштовхом до трансформацій в освітній системі. Це свою чергу вплинуло на якість і доступність надання освітніх послуг закладами вищої освіти у Польщі на платній основі. В той час в Україні продовжувалась пострадянський стереотип української приватної освіти. Необумовлене державне замовлення фахівців нерентабельних для ринку праці, тим самим затримуючи інтеграційні процеси в освітньо-науковий простір Європи.

Відомий американський дослідник розвитку недержавної освіти в Україні першої половини 1990-х рр. Дж. Стетар ще 1996 року звинувачував український уряд у серйозних прорахунках через те, що він:

- не мав чіткої політики щодо розвитку вищої освіти загалом;
- запровадив майже 70% оподаткування всіх грошових надходжень, що значно перевищувало світові стандарти;
- віддав вищу освіту на поталу, а недержавні ВНЗ - на закляння чиновникам із Міносвіти, які видали низку заплутаних, суперечливих і несприятливих для розвитку приватної вищої освіти вказівок та інструкцій;
- демонстрували відверто негативне ставлення до приватних освітніх закладів, особливо під час акредитації та різних перевірок разом із представниками багатьох державних закладів і т. ін.

Дж. Стетар зробив висновок, що недержавна вища освіта в Україні народжувалась і розвивалась у ворожому оточенні [1].

Нажаль перераховані прорахунки з боку держави до сьогодні не були лобійовано в інтересах громадян і України в цілому. Перехід на Болонську систему не вплинув на якість української освіти у закладах вищої освіти. Внаслідок такої бездіяльності, сьогодні ми маємо освітню міграцію українських студентів за кордон, насамперед до західного сусіда - Польщі. Згідно даних аналітичного центру CEDOS число українців в іноземних університетах станом на 2015/2016 навчальний рік становило 66 668 осіб, з них 30041 осіб навчалися у Польщі [2]. Причини які мотивують українців поїхати на навчання до Польщі безліч, зокрема це:

- спрощена програма вступу (без сертифікатів ЗНО, на базі атестату повної загальної середньої освіти);
- дозвіл на проживання за спрощеною системою;
- офіційне працевлаштування;
- соціальний пакет передбачений чинним законодавством для іноземних студентів у Польщі;
- отриманий диплом дає змогу працевлаштування у країнах Європи, що не характерно для випускників українських закладів вищої освіти;
- можливість отримання соціальної стипендії, незалежно від форми власності закладу вищої освіти та інші.

Це переваги, які стосуються об'єктів отримання вищої освіти. Нами було також проаналізовано фінансування Україною та Польщею галузь освіти, а саме відсоток ВВП на освіту згідно даних Світового Банку, наведені в рисунку.

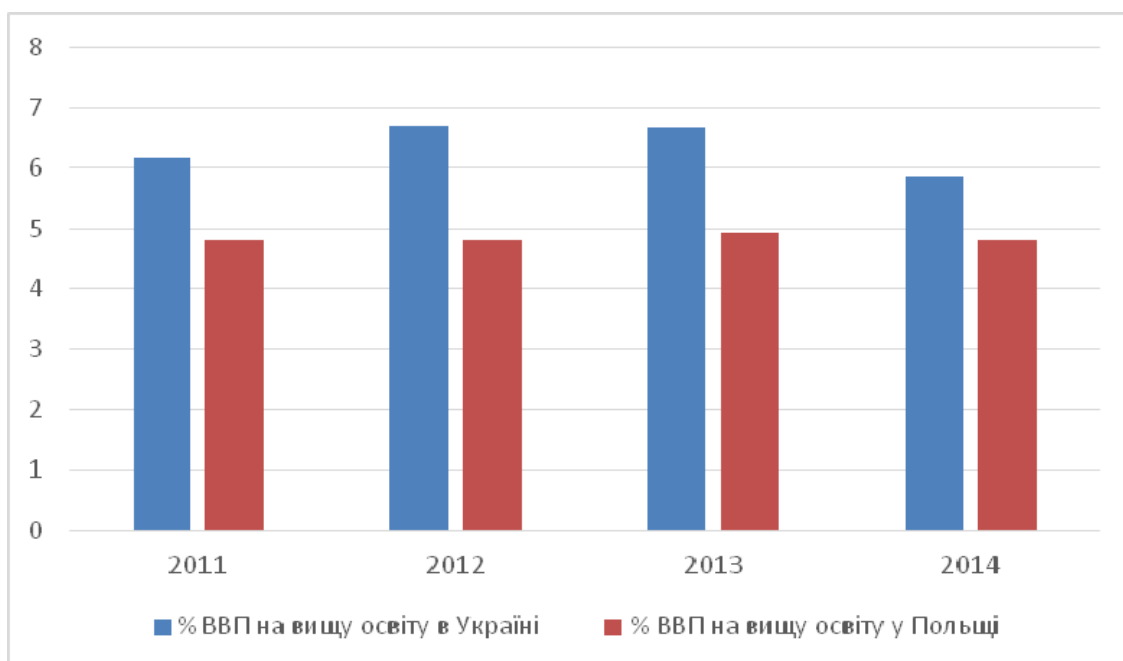

Рисунок 1. % ВВП на освіту в Україні та Польщі

*Складено автором на основі даних [3]

Аналізуючи дані Світового Банку, ми спостерігаємо що в Україні з 2011 до 2013 рр. відсотковий показник ВВП на освіту зріс на 0,51% (з 6,16% у 2011 р. до 6,67% у 2013 році), вже у 2014 році цей показник становить 5,87% , що на 0,80% менше від показника 2013 року. Це пояснюється, насамперед, з соціально-політичною та економічною дестабілізацією, яка виникла в Україні.

Щодо відсоткового показника ВВП на освіту в Польщі, то спостерігається збільшення з 2011 до 2013 рр. на 0,12% (з 4,82% - 2011 р. до 4,94% - 2013р.), у 2014 р. % показник ВВП на освіту знижується до 4,81% , що на 0,13% менше від показника 2013р.

Відносна величина витрат у складі ВВП на освіту в Україні вища, ніж у Польщі, про що свідчать дані наведені у рисунку 1., але в той же час слід враховувати різницю ВВП кожної з країн, яка значно відрізняється. Нами проаналізовано ВВП України та Польщі у грошовому виміру, дані яких наведені у рисунку 2.

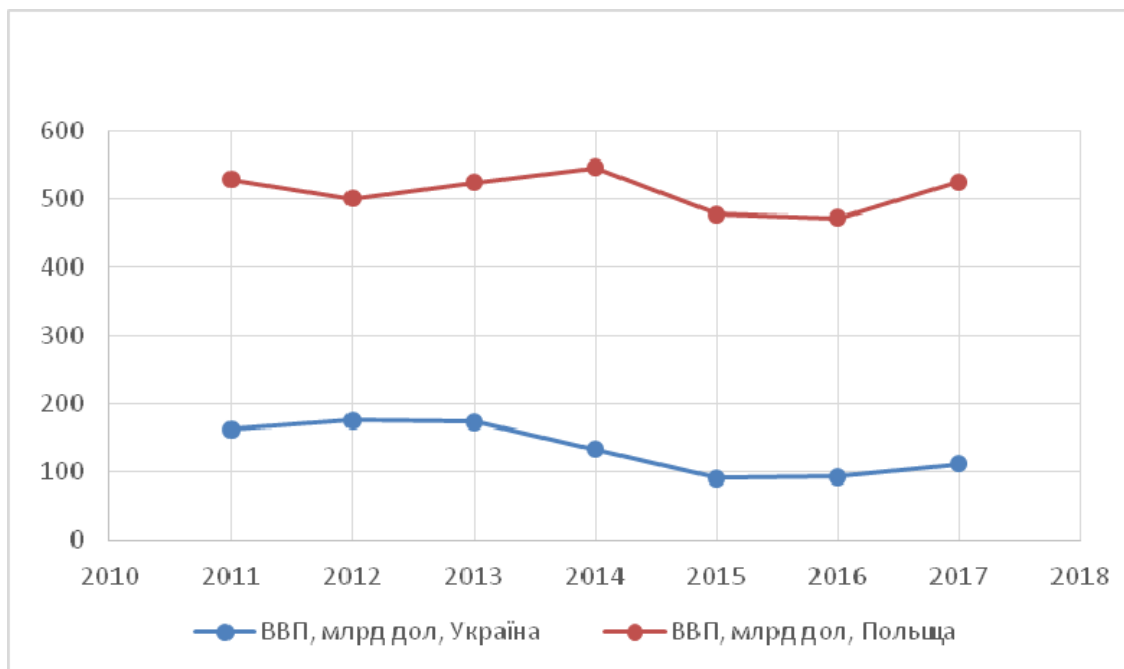

Рисунок 2. Україна та Польща
*Складено автором на основі даних [3]

Відповідно даних Світового Банку дізнались, що у 2011 році різниця ВВП України з Польщею склала -365,672 млрд дол. (Україна 2011– 163,16 млрд дол.; Польща 2011 – 528,832 млрд дол.), у 2014 різниця склала - 411,675 млрд дол. (ВВП України 2014 – 133,505 млрд дол., а в Польщі у 2014 – 545,234). Якщо взяти показник 2017 року, то отримуємо: Україна – 112,154 млрд дол.; Польща – 524,51 млрд дол., різниця складає –412,356 млрд дол.

Провівши дослідження, нам стало відомо, що частка % ВВП на освіту не в повній мірі виражає повноту фінансування сфери освіти, якщо не відомий грошовий еквівалент ВВП вцілому по країнах. Нажаль, у доступних статистичних даних Світового Банку інформація щодо % ВВП на освіту лише до 2014 року. Це вказує, що інформація надходить із запізненням та потребує від дослідників пошуку інших джерел для співставлення даних.

Список використаних джерел

1. Boston College. URL:
http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News29/text010.htm
2. CEDOS аналітичний центр. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>
3. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.